

СТ А Н О В И Щ Е

От: *проф. д-р Петко Стефанов Петков;*
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“;
Научна специалност: 2.2. История и археология (История на
България, Нова история на България XIX – XX век)

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна*
степен „доктор“ по професионално направление: 2.2. История
и археология, докторска програма „История на България
(стопанска история)“ в Университета за национално и
световно стопанство (УНСС).

Автор на дисертационния труд: *Пламен Димитров Иванов*
Тема на дисертационния труд: *Дирекция „Храноизнос“ в периода на*
голямата икономическа криза (1930-1934г.)

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 3040/10.11.2022 г. на Заместник-ректора по научноизследователската дейност и международното сътрудничество на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Дисертантът Пламен Димитров Иванов се е обучавал по докторска програма към катедра „Политическа икономия“ на УНСС по научна специалност „История на България (стопанска история)“ съгласно Заповед на Зам.-ректора по НИД на УНСС № 546/ 22.03.2016 г. Обучението е осъществено в задочна форма през периода от 08.03.2016 г. до 08.03.2022г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд се състои от 315 страници общо, от които 15 са приложения. Структуриран е съобразно поставените изследователски цели и задачи и в съответствие с обоснованата хронологична рамка. Трудът включва предговор, три глави, заключение, справка за използваните източници и литература и приложения.

Актуалността на избраната тема е добре обоснована в предговора. Тя е обвързана с важното значение на производството и търговията със зърнени храни, особено в периоди на тежки стопански кризи, какъвто е и разглежданият (стр. 4).

Целта и произтичащите от нея изследователски задачи са ясно поставени и добре обосновани. Според Пл. Иванов основна цел на труда му е да представи организацията, дейността, ролята и значението на Дирекция „Храноизнос“ за икономическия и социалния живот в България през периода на Голямата депресия (1929-1934). Авторът се опитва да отговори на основния изследователски въпрос: до каква степен и по какъв начин българската държава решава проблемите в аграрния сектор през разглеждания кризисен период и какви са постигнатите резултати в това направление.

Прецизно са определени обекта и предмета на изследване, обосновани са и хронологичните граници на проучването.

Темата е разработена на основата на разнообразен изворов материал и научна литература. Използвани са архивни документи от няколко централни и регионални архивохранилища, вкл. и някои непубликувани документи. Други източници са стенографските дневници на Народното събрание, специализирани периодични издания, статистически годишници и др. Авторът е запознат с научната литература по темата, отнася се критично и обосновано към постиженията на другите изследователи.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

В първата глава, разглеждаща производството и търговията със зърнени храни в България от 1878 г. до края на Първата световна война се прави подробен и критичен преглед на тази важна стопанска дейност. Авторът обосновава заключението си, че зърнените храни, произвеждани и търгувани в мирно и военно време остават сред приоритетите на държавната политика на България.

Във втората глава, посветена на световната аграрна криза и създаването на дирекция „Храноизнос“ са разгледани настъпилите процеси на промяна в селското стопанство под влияние на комплексни вътрешни и външни фактори. Показвайки добро познаване на различните аспекти на проявление на стопанската криза, авторът фокусира вниманието си към основния изследван проблем – създаването и дейността на дирекцията, кадровото и финансовото ѝ състояние, проблемите, пред които е изправено ръководството ѝ.

Третата основна част на труда е посветена на търговската и финансовата дейност на дирекция „Храноизнос“ през разглеждания период. В изложението е представена подробна статистическа картина на

търговските сделки, извършвани от Дирекцията през всяка от реколтните години от 1930 до 1934 г. със съответните финансови резултати в печалби и загуби.

Следвайки избраната методология на изследване, авторът достига до заключението, че в резултат от мерките и провежданата политика на дирекцията реално се облагодетелстват зърнопроизводителите от около половината околии в страната, като най-вече това са едрите стопанства с над 80-100 декара, до известна степен и средните с до 80 декара. Голяма част от населението в производителните и непроизводителните райони, което не продава зърнени храни, е по-скоро обременено от въведения режим.

Общата ми оценка е, че чрез съдържанието на труда си и обосноващите изводи докторантът е изпълнил поставените изследователски цели и задачи.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Посочените от Пламен Иванов основни научни приноси са обосновани. Изследването му за създаването и дейността на дирекция „Храноизнос“ наистина е първото мащабно и подробно проучване по темата, и то на фона на доброто познаване както на стопанските процеси в страната, така и на държавната политика към сектора. Определен принос е реализиран и в областта на историята на стопанските институции, особено като се има предвид, че представената дирекция действа в години на световна стопанска криза. Като конкретни научни приноси могат да се посочат и включването в научен оборот на редица архивни материали и други исторически извори, част от които непубликувани и представени за първи път. Оправдана е амбицията на автора за принос в историята на стопанските държавни монополи в България, в случая в областта на търговията и регулирането на цените в аграрния сектор.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Пламен Иванов има три публикации, свързани с темата на дисертационния труд. И трите са представени публично пред научни форуми, а две от тях са в издания, индексирани в международна база данни, в случая Scopus. С това той напълно отговаря на изискванията на закона и съответните правилници.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът, съдържащ 39 страници, представя съдържанието на дисертационния труд с основните акценти и изводи, използваните исторически източници и литература, както и хронологичния обхват на изследването. Представени са целта и задачите на дисертационния труд, както и постигнатите резултати и научни приноси.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

По основните въпроси, разгледани в дисертационния труд, нямам забележки. Но ще си позволя една препоръка по въпрос от принципно значение. На страница трета от изложението авторът е споделил основополагащото си разбиране, че „след Освобождението през 1878 г. България се приобщава и става част от общата картина на историческите процеси в Европа и света“. Тъй като става дума не за всички български земи, а за автономната българска държава, то трябва да се имат предвид някои вече аргументирани и публикувани корекции в традиционното разбиране за „Освобождението през 1878 г.“. Доказано е, че с „Освобождение на България“ не се обозначава някаква обща промяна, засягаща всички българи, а създаването на новата българска държава върху една част от вече признатите за български земи. Волята за това и международноправното решение е на великите сили от 1878 г., но създаването и началото на новата българска държава, собствено Освобождението, става през 1879 г. Оттогава насетне има и български държавни институции, които провеждат една или друга стопанска политика. Отделен въпрос е дали „след 1878 г. България се приобщава и става част от общата картина на историческите процеси в Европа и света“ или този процес, започнал доста по-рано, след 1879 г. благодарение на самостоятелната българска държава се ускорява, и то само в пределите на тази нова държава.

8. Заключение

Дисертационният труд „Дирекция „Храноизнос“ в периода на голямата икономическа криза (1930-1934 г.)“ отговаря на нормативните разпоредби на Закона за развитие на академичния състав в Република България и правилника за прилагането му, както и на вътрешната нормативна уредба на УНСС. Убедено давам положителна оценка на дисертационния труд и препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на Пламен Димитров Иванов образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление: 2.2. История и археология.

07.12.2022 г.
В. Търново

Подпис:
(проф. д-р Петко Ст. Петков)

